

PŘÍLOHA 1 – Celospolečenské náklady a ztráty

Zbytečné náklady a ztráty celé společnosti – jejich minimalizace může být významným zdrojem úspor

Náklady společnosti ztracené v důsledku nemocí z povolání (NzP) a pracovních úrazů (PÚ) jsou pomocí kvalifikovaných odhadů vyčíslovány v mnoha zemích světa. Mezinárodní organizace práce (ILO) uvádí tuto ztrátu ve výši 4 % světového ročního hrubého domácího produktu (HDP), tj. 490 miliard eur pro země EU 27. EU-OSHA zveřejnila rozpětí **od 2,6 % do 3,8 % HDP** (rok 1997).

Země	Odhad % podílu HDP	Rok
Nizozemí	3,0	2004
Finsko	2,0	2000
Španělsko	1,7	2004
Velká Británie	1,0	2010
Slovinsko	3,5	2000
Austrálie	4,8	2009
Nový Zéland	3,4	2006
Německo	3,1	2011
Rakousko	2,7	2008

Zdroj: EU-OSHA

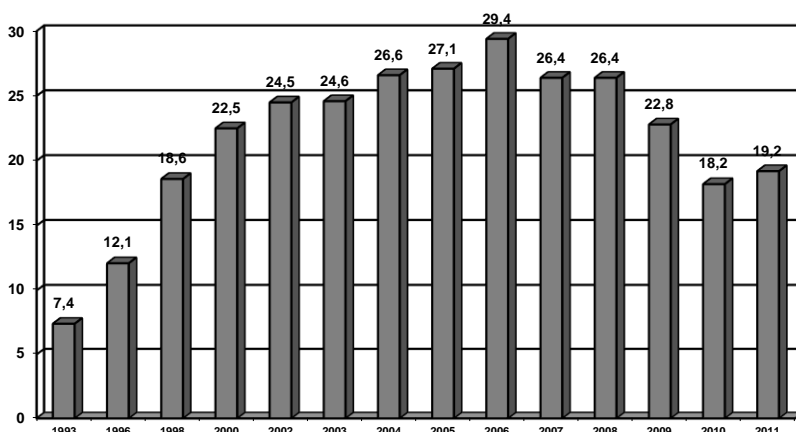
Monitorovací nástroje ekonomické, tj. možnost **sledování kompletních nákladů a ztrát** z pracovních úrazů a nemocí z práce včetně sociálních důsledků, jsou vesměs ve světě i v České republice velmi **omezené** a v požadované informační komplexnosti téměř nedosažitelné. Na celospolečenské úrovni byl Českým statistickým úřadem (ČSÚ, 2004) učiněn pokus o vyčíslení celkové makroekonomické ztráty za rok 2002 způsobené pracovní neschopností pro nemoc a úraz. Podle propočtů dosáhla tato ztráta v roce 2002 výše 82,2 mld. Kč při průměrném procentu pracovní neschopnosti 6,772. Z toho 35,2 mld. Kč představovaly náklady z pojistných fondů a čerpání celospolečenských zdrojů a 47 mld. Kč představovalo ztrátu na tvorbě hodnot – čistou mikroekonomickou ztrátu.

Ke sledování nákladů a ztrát vyplývajících z pracovních úrazů a nemocí z povolání v čase VÚBP, v.v.i., zpracoval **vlastní metodiku propočtu**. Do výpočtu se zahrnují:

- **pojištěné náklady a ztráty** hrazené z prostředků zaměstnavatelů, tj. z příspěvků zaměstnavatelů na pojistné za jednotlivé druhy pojištění (nemocenské, důchodové nebo veřejné zdravotní pojištění a zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání),
- **nepojištěné náklady a ztráty**, tj. některé z druhů nákladů a ztrát vznikajících zaměstnavatelům, ale které nejsou příjmem buď státního rozpočtu nebo některého z nositelů uvedených druhů pojištění příp. další ztráty vznikající společnosti (např. v důsledku smrti nebo invalidity postižených apod.),
- **náklady a ztráty kryté ze státního rozpočtu**, tj. náklady spojené s vyšetřováním příčin pracovních úrazů orgány inspekce práce, náhrady škod při pracovních úrazech nebo nemocích z povolání vzniklých ve veřejné správě, příp. úhrada majetkové újmy pojištěoven provozujících zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání apod.

Dle metodiky VÚBP jsou náklady a ztráty propočítávány také z hlediska tří skupin – **pracovníci, zaměstnavatelé, stát**. Přitom ztráty u pracovníků představují exaktně prokázané minimální ztráty způsobené pracovníkům pracovními úrazy nebo nemocemi z povolání, ale v žádném případě nevyjadřují v plném rozsahu subjektivně pociťovanou újmu vyvolanou těmito událostmi, protože berou v úvahu pouze jednorázově vyplácené náhrady za bolest a ztížení společenského uplatnění. Tyto náhrady poskytované podle našich právních předpisů jsou nesrovnatelně nižší, než jaké mohou být vymáhány podle práva jiných států EU nebo USA.

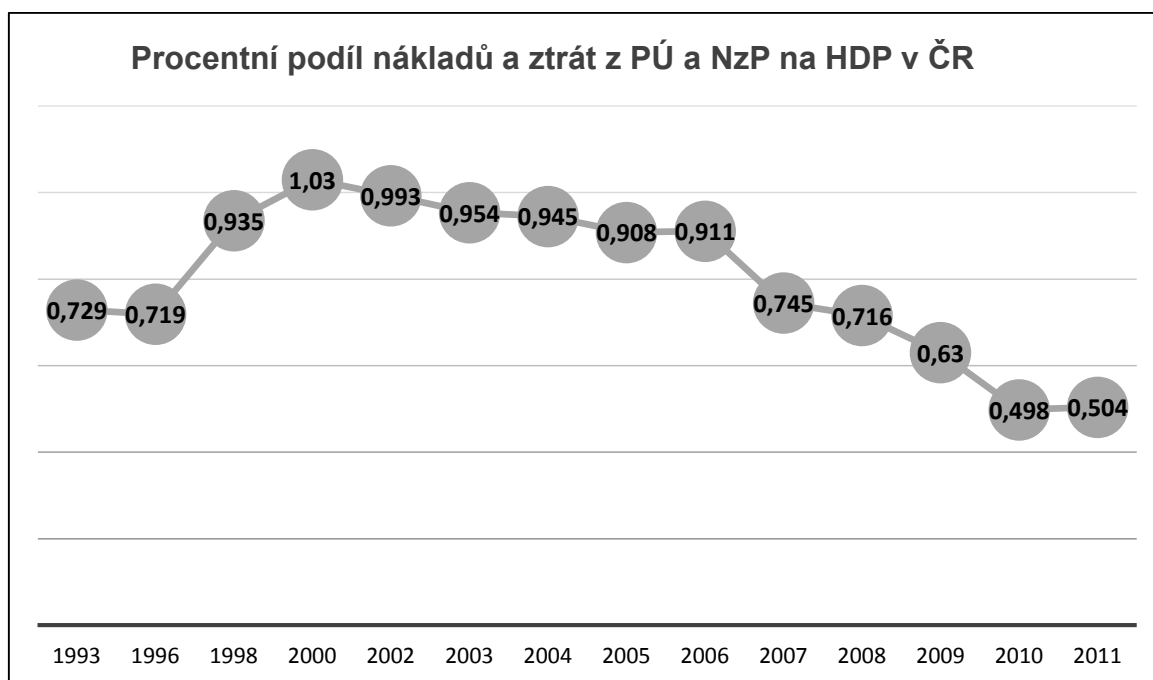
Graf: Vývoj celkových celospolečenských nákladů a ztrát v ČR (v mlrd. Kč) dle metodiky a propočtů VÚBP, v.v.i. v letech 1993-2011

Z celkových nákladů a ztrát z titulu PÚ a NzP v roce 2011 představovaly pojištěné náklady částku 5 764,2 v mil. Kč a nepojištěné částku 13 381,2 mil. Kč. **Průměrné náklady na jeden pracovní úraz a nemoc z povolání** včetně nevytvořeného HDP v roce 2011 byly následující:

rok	průměrné náklady a ztráty v Kč na 1 případ			
	Pracovní úraz			Nemoc z povolání (NzP)
	obecně	ostatní	smrtelný	
2011	366 684	326 618	15 427 040	3 274 804

Na základě propočtů VÚBP, v.v.i., vycházejících z metodiky Nákladů a ztrát vyplývající z pracovních úrazů a nemocí z povolání, byl podíl na HDP v ČR 0,5 % (r. 2011). Celkem se jednalo o částku 19,2 miliard Kč. Vývoj nákladů a ztrát v ČR v závislosti na HDP od roku 1993 je uveden v následujícím grafu.

Zdroj: ČSÚ a vlastní propočty VÚBP, v.v.i.

Pracovní úrazy představují obrovské náklady ve formě výdajů, které jsou spojené s léčením nemoci a rehabilitací, ztráty příjmu v případě pracovní neschopnosti, ztráty výroby nebo kvality produkce, ale také představují náklady z hlediska utrpení pracovníků a jejich rodin a snížení blahobytu (kvality života) z důvodu předčasného úmrtí. Pracovní úrazy jsou značnou ekonomickou zátěží nejenom pro samotné pracovníky a firmy, ale také pro celou společnost. Některé z těchto nákladů, jako je například ztráta pracovních dnů a ztráta příjmu, jsou měřitelné a mohou být vyjádřeny v peněžních jednotkách. Značná část ekonomických efektů, která je spojena s pracovními úrazy, je skryta nebo ji nelze přímo ocenit. Zejména se jedná o dopady do změny blahobytu pracovníků (kvality života) v důsledku pracovního onemocnění či úrazu nebo předčasného úmrtí. Problémem zůstává otázka ekonomické hodnoty života a záchrany života. Konvenční přístup k oceňování úmrtnosti je založen na odhadování ochoty platit nebo ochoty přijímat kompenzace za změnu rizika úmrtí. Tento odhad bývá převeden na hodnotu statistického života (value of a statistical life, VSL), která vyjadřuje mezní míru substituce mezi mzdovou kompenzací a rizikem úmrtí.

Ekonomické ztráty a náklady, vyvolané pracovními úrazy a nemocemi z povolání, k nimž došlo v daném roce, představují nejen výdaje a ztráty vyvolané těmito událostmi v roce jejich vzniku, ale i **výdaje, náklady a ztráty, které v jejich důsledku budou vznikat i v dalších letech** (například: výplaty náhrad škod po skončení pracovní neschopnosti, výplaty invalidních, částečných invalidních, vdovských, vdoveckých a sirotčích důchodů, výplata různých příspěvků, poskytování úhrad zdravotní péče, případné ztráty na výdělnku postižených, v budoucnu nerealizovaný hrubý domácí produkt, placení přírážek k pojistnému).